

แบบรายงานผลการฝึกอบรมฯ ในประเทศ หลักสูตรที่หน่วยงานภายนอกเป็นผู้จัด

ตามหนังสืออนุมัติที่ กท 0401/ 247 ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2565
ซึ่งข้าพเจ้า ชื่อ นายณัฐพงศ์ นามสกุล ศรีสุขโช
ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ สังกัด / งาน / ฝ่าย / โรงเรียน กลุ่มงานอาชีวเวชกรรม
กอง โรงพยาบาลกลาง สำนัก / สำนักงานเขต สำนักงานการแพทย์
ได้รับอนุมัติให้ไป (ฝึกอบรม / ประชุม / ดูงาน / ปฏิบัติการวิจัย) ในประเทศ
หลักสูตร เวชศาสตร์สิ่งแวดล้อมเบื้องต้น
ระหว่างวันที่ 14 - 25 มีนาคม 2565 จัดโดย โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี
ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น หลักสี่ กรุงเทพมหานคร เบิกค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น - บาท

ขณะนี้ได้เสร็จสิ้นการอบรมฯ แล้ว จึงขอรายงานผลการอบรมฯ ในหัวข้อต่อไปนี้

1. เนื้อหา ความรู้ ทักษะ ที่ได้เรียนรู้จากการอบรมฯ
2. การนำมาใช้ประโยชน์ในงานของหน่วยงาน / ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางาน
3. ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการฝึกอบรม / ประชุม / ดูงาน / ปฏิบัติการวิจัย ดังกล่าว
เช่น เนื้อหา / ความคุ้มค่า / วิทยากร / การจัดทำหลักสูตร เป็นต้น
(กรุณาแนบเอกสารที่มีเนื้อหาครบถ้วนตามหัวข้อข้างต้น)

ลงชื่อ _____ ผู้รายงาน
(นายณัฐพงศ์ ศรีสุขโช)

รายงานการศึกษา ฝึกอบรม ประชุม ดูงาน สัมมนา ปฏิบัติการวิจัย ในประเทศ และต่างประเทศ
(ระยะสั้นไม่เกิน 90 วัน และระยะยาวตั้งแต่ 90 วันขึ้นไป)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ชื่อ - นามสกุล นายณัฐพงศ์ ศรีสุขโข
อายุ 32 ปี การศึกษา สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สาธารณสุขศาสตร์
- 1.2 ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ
หน้าที่ความรับผิดชอบ (โดยย่อ) งานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมใน
ในการทำงานของโรงพยาบาล
- 1.3 ชื่อเรื่อง / หลักสูตร เวชศาสตร์สิ่งแวดล้อมเบื้องต้น
สาขา -
เพื่อ ศึกษา ฝึกอบรม ประชุม ดูงาน สัมมนา ปฏิบัติการวิจัย
งบประมาณ เงินงบประมาณกรุงเทพมหานคร เงินบำรุงโรงพยาบาล
 ทุนส่วนตัว
จำนวนเงิน - บาท
ระหว่างวันที่ 14 - 25 มีนาคม 2565 สถานที่ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น หลักสี่
คุณวุฒิ / วุฒิบัตรที่ได้รับ ประกาศนียบัตรการอบรมเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อมเบื้องต้น

ส่วนที่ 2 ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา ฝึกอบรม ประชุม ดูงาน สัมมนา ปฏิบัติการวิจัย

(โปรดให้ข้อมูลในเชิงวิชาการ)

- 2.1 วัตถุประสงค์ เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการคัดกรอง การวินิจฉัย การรักษาและ
สามารถให้การดูแลผู้ป่วยที่ได้รับผลกระทบทางสุขภาพจากสิ่งแวดล้อม การสัมผัสและสามารถ
ประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพได้

2.1 เนื้อหา

การจัดบริการเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม (Environmental Medicine Service)

เป็นกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านอาชีวอนามัยและอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อม หรืออุบัติเหตุฉุกเฉินได้รับการดูแลสุขภาพ มีการจัดบริการทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ที่มุ่งเน้นด้านการป้องกันโรคจากสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย

โรคและภัยสุขภาพจากมลพิษสิ่งแวดล้อม (Environmental diseases)

โรคเรื้อรัง ภาวะพิการแต่กำเนิด ความผิดปกติของพัฒนาการทางสมองและผลกระทบต่อสุขภาพอื่น ๆ ที่มี หรืออาจมีความสัมพันธ์กับการรับสัมผัสสารพิษในสิ่งแวดล้อม ซึ่งสาเหตุของการเกิดโรคเกิดจากปัจจัยหลายอย่าง (multifactorial) เช่น สารพิษหลากหลายในสิ่งแวดล้อม ลักษณะการดำรงชีวิต สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยทางกรรมพันธุ์ที่เกิดขึ้นตลอดช่วงชีวิต

- 2 -

การประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพ (Health Risk Assessment)

เป็นกระบวนการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อพรรณนาและวัดความเสี่ยงด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งคุกคาม กระบวนการกระทำ หรือเหตุการณ์ใด ๆ

การเฝ้าระวังโรคจากสิ่งแวดล้อม (Environmental Disease Surveillance)

เป็นกิจกรรมการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีระบบวิเคราะห์ข้อมูล แผลผลและการกระจายข้อมูลข่าวสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำไปสู่การควบคุมป้องกันโรคต่อไป อาจกล่าวได้ว่าการเฝ้าระวังครอบคลุมถึงการเก็บข้อมูลที่ได้จากการตรวจติดตามทางด้านสิ่งแวดล้อม หรือด้านชีวภาพ รวมทั้งผลที่ได้จากการสำรวจและตรวจคัดกรอง

การสอบสวนโรคจากสิ่งแวดล้อม (Environmental Disease Investigate)

เป็นการดำเนินกิจกรรมทางระบาดวิทยา เพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเกิดโรค หรือผลกระทบต่อสุขภาพและปัจจัยสาเหตุของโรคจากสิ่งแวดล้อม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดด้านระบาดวิทยาการเจ็บป่วย ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ข้อมูลผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่มีเหตุและผลที่สามารถอ้างอิงพิสูจน์ได้

การจัดบริการเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม เป็นความร่วมมือกันระหว่างสหวิชาชีพ ประกอบด้วย แพทย์อาชีวเวชกรรมและสิ่งแวดล้อม พยาบาลอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม นักสุขศาสตร์อุตสาหกรรม วิศวกรสิ่งแวดล้อม นักระบาดวิทยาสิ่งแวดล้อม นักพิษวิทยาสิ่งแวดล้อม นักสุขศึกษา เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยวิชาชีพ เป็นต้น ซึ่งแนวคิดในการบริหารจัดการ ประกอบด้วย นโยบายและโครงสร้างการจัดการแต่ละระดับ กฎหมายและการบังคับใช้ ระบบการจัดบริการทางเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม ระบบเฝ้าระวังผลกระทบทางสุขภาพและระบบข้อมูลข่าวสาร ระบบการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพก่อนการดำเนินโครงการ (HIA) การเตรียมการรองรับอุบัติภัย การพัฒนาบุคลากรแต่ละระดับ การสื่อสารประชาสัมพันธ์และการหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาและป้องกัน

บทบาทหลักในการดำเนินงานด้านเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ การประเมินและการจัดการความเสี่ยงทางสุขภาพ (Health risk assessment and management) การผลักดันและสนับสนุนนโยบาย (Policy development) และการควบคุมคุณภาพ (Quality assurance) กิจกรรมหลักในการจัดบริการเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 5 กิจกรรมหลัก ดังต่อไปนี้

1. การประเมินความเสี่ยง ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การค้นหาและประเมินความเสี่ยงในพื้นที่ที่มีปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพและการสื่อสารความเสี่ยงให้กับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.1 การค้นหาและประเมินความเสี่ยงในพื้นที่ที่มีปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม เป็นขั้นตอนการค้นหาความเสี่ยงจากสิ่งคุกคาม หรือมลพิษสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการประเมินความเสี่ยง เป็นการระบุอันตราย หรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการได้รับสัมผัสมลพิษสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น สารเคมี โลหะหนัก ฝุ่นละออง เชื้อโรค เป็นต้น นำไปสู่การประเมินความเสี่ยงที่เกิดขึ้นต่อสุขภาพจากสิ่งคุกคาม หรือมลพิษสิ่งแวดล้อมและใช้เป็นข้อมูลในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การวางแผนการดำเนินงานและการจัดตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินการ ฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพที่เกิดขึ้นจากสิ่งคุกคาม หรือมลพิษสิ่งแวดล้อมต่อไป

- 3 -

1.2 การบริหารจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการค้นหาและประเมินความเสี่ยงในพื้นที่ที่มีปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมนั้น มาพิจารณาดำเนินการเพื่อจัดการความเสี่ยงเบื้องต้นและเพื่อนำไปวางแผนการเฝ้าระวังทางสุขภาพ รวมทั้งเพื่อลดความเสี่ยงสุขภาพประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบจากมลพิษสิ่งแวดล้อม

1.3 การสื่อสารความเสี่ยงให้กับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นกระบวนการเผยแพร่และกระจายข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสมให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายหลังจากที่ได้มีการค้นหาและประเมินความเสี่ยงจากสิ่งคุกคามสุขภาพจากมลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ ซึ่งทำให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจถึงลักษณะปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งมีความรู้ในการป้องกันตนเอง

2. การเฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพจากสิ่งแวดล้อม ดำเนินการด้วยกิจกรรมที่สำคัญ 6 กิจกรรม โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 การรวบรวมข้อมูลการเจ็บป่วย หรืออาการที่เกี่ยวข้องกับมลพิษสิ่งแวดล้อม หน่วยบริการสาธารณสุขจะต้องมีระบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลการเจ็บป่วย หรืออาการที่เกี่ยวข้องกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้ อาจมาจากระบบการเฝ้าระวังทางสุขภาพเชิงรุกและเชิงรับ รวมทั้งตัวแปรด้านปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ จนเกิดเป็นฐานข้อมูล

2.2. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ มาทำการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยทำแผนที่แสดงความสัมพันธ์ (การทำแผนที่ทางระบาดวิทยา การทำแผนที่ชุมชน) การใช้วิธีการทางสถิติ วิธีการทางระบาดวิทยา หรือวิธีการ

อื่น ๆ ตามความเหมาะสมของข้อมูล เช่น การคำนวณความถี่ (จำนวนนับ) หรืออัตรา (อุบัติการณ์ หรือความชุก) ตามเวลา สถานที่และบุคคล โดยนำเสนอข้อมูลในรูปของตาราง หรือกราฟ รวมไปถึงการหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อสุขภาพ

2.3 การรายงานข้อมูลการเฝ้าระวังสุขภาพจากมลพิษสิ่งแวดล้อมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

เป็นการรายงานข้อมูลการเฝ้าระวังสุขภาพของหน่วยบริการสาธารณสุขในพื้นที่ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับผู้ที่กำหนดนโยบาย หรือประชาชนที่ได้รับผลกระทบ รวมถึงผู้ก่อมลพิษ

2.4 การนำข้อมูลการเฝ้าระวังสุขภาพจากมลพิษสิ่งแวดล้อมไปใช้ประกอบการดำเนินการแก้ไข หรือป้องกันปัญหาในพื้นที่ เป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการแก้ไข หรือป้องกันปัญหาอันเป็นเป้าหมายสูงสุด เพื่อให้เกิดสุขภาพที่ดีต่อประชาชน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอน ที่แสดงให้เห็นว่ามีการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผน หรือดำเนินการป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพจากมลพิษสิ่งแวดล้อม

2.5 การสอบสวนโรคและภัยสุขภาพภายหลังเกิดโรค หรือภัยสุขภาพจากมลพิษสิ่งแวดล้อม เป็นการดำเนินกิจกรรมทางระบาดวิทยาเพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเกิดโรค หรือผลกระทบต่อสุขภาพและปัจจัยสาเหตุของโรคจากสิ่งแวดล้อม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดด้านระบาดวิทยา การเจ็บป่วยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ข้อมูลผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่มีเหตุผลและผลที่สามารถอ้างอิงพิสูจน์ได้ โดยมีขั้นตอนการสอบสวนโรคที่สำคัญ ดังนี้

2.5.1 ตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้น

2.5.2 ยืนยันการวินิจฉัยและการระบาด

2.5.3 การประเมินผลอย่างรวดเร็วในเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะการเกิดโรคจากสิ่งแวดล้อม

2.5.4 การเตรียมการก่อนออกสอบสวนโรค

2.5.5 การจัดเตรียมทีมสอบสวนโรค

2.5.6 การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

2.5.7 การวิเคราะห์ข้อมูลการสอบสวนโรค

2.5.8 การจัดการโรคจากสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น เป็นการให้การรักษาและส่งต่อผู้ป่วย หรือผู้ได้รับผลกระทบ

2.5.9 การสื่อสารผลการสอบสวน

2.6 การดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพจากปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อม ในการป้องกันโรคจากสิ่งแวดล้อมสามารถพิจารณาตามลำดับขั้นตอนของการดำเนินโรค (Course of disease) ได้ การดำเนินการป้องกันโรคตามแนวคิดนี้ นอกจากจะดำเนินการป้องกันไม่ให้เกิดโรครุนแรงขึ้นแล้วในกรณีที่เกิดเจ็บป่วยขึ้นมาก็สามารถป้องกันต่อ เพื่อไม่ให้เกิดการเจ็บป่วยนั้นเป็นรุนแรงมากขึ้น หรือการป้องกันไม่ให้ทุพพลภาพ หรือเสียชีวิตได้ โดยรายละเอียดการป้องกันโรคจากสิ่งแวดล้อมตามลำดับขั้นตอนของการดำเนินโรค มีรายละเอียด ดังนี้

2.6.1 การป้องกันปฐมภูมิ (Primary prevention)

2.6.2 การป้องกันทุติยภูมิ (Secondary prevention)

2.6.3 การป้องกันตติยภูมิ (Tertiary prevention)

3. การวินิจฉัยการรักษา

3.1 การวินิจฉัยรักษาฟื้นฟูสุขภาพ ในการวินิจฉัยโรคจากสิ่งแวดล้อม สิ่งที่ต้องพยายามหาคำตอบ คือ ผู้ป่วยสัมผัสต่อสารพิษอะไรและการรับสัมผัสต่อมลพิษที่สงสัยที่เป็นสาเหตุของการเกิดโรคในครั้งนี้ หรือไม่ ดังนั้นกิจกรรมการวินิจฉัยโรคและหาสาเหตุการก่อโรคเบื้องต้นประกอบด้วย

3.1.1 ซักประวัติและตรวจร่างกายผู้ป่วย

3.1.2 ประเมินลักษณะ (Pattern) ของการเกิดการระบาด (Outbreak) หรือการเกิดโรค/ผลกระทบทางสุขภาพจากสิ่งแวดล้อมในชุมชน รวมถึงแนวโน้มการเกิดปัญหา/ความเสี่ยง

3.1.3 วินิจฉัยโรคและหาความเชื่อมโยงของโรค หรือผลกระทบทางสุขภาพกับปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากมลพิษสิ่งแวดล้อม

3.1.4 จัดทำฐานข้อมูลสุขภาพและข้อมูลการวินิจฉัย

ส่วนการฟื้นฟูสุขภาพผู้ที่ได้รับผลกระทบทางมลพิษสิ่งแวดล้อม เป็นการให้บริการด้านการฟื้นฟูแก่ผู้ป่วยที่สูญเสียสมรรถภาพนั้น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นทางกาย หรือทางจิตใจตามความเหมาะสมกับสภาพของผู้ป่วย เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถมีชีวิตรอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขพอสมควรตามอัตภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจ

3.2 การรวบรวมและรายงานข้อมูลการเจ็บป่วยจากการเฝ้าระวังแบบเชิงรับ (Passive Surveillance) การรวบรวมและรายงานข้อมูลการเจ็บป่วยด้วยโรคจากสิ่งแวดล้อม เป็นการเฝ้าระวังแบบเชิงรับ (Passive Surveillance) คือ การรายงานผู้ป่วยที่เข้ามาทำการรักษาในโรงพยาบาลด้วยอาการและมีสาเหตุจากการสัมผัสสิ่งคุกคามในสิ่งแวดล้อม หรือการสัมผัสมลพิษสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้มีการรายงานผู้ป่วยด้วยโรคจากสิ่งแวดล้อมจากสถานบริการสาธารณสุข

4. การบริหารจัดการ

เป็นความร่วมมือกันระหว่างสหสาขาวิชาชีพ ประกอบด้วย แพทย์อาชีวเวชกรรมและสิ่งแวดล้อม พยาบาลอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม นักสุขศาสตร์อุตสาหกรรม วิศวกรสิ่งแวดล้อม นักระบาดวิทยาสิ่งแวดล้อม นักพิษวิทยาสิ่งแวดล้อม นักสุขศึกษา เป็นต้น ซึ่งแนวคิดในการบริหารจัดการ ประกอบด้วย นโยบายและโครงสร้างการจัดการแต่ละระดับ กฎหมายและการบังคับใช้ ระบบการจัดการบริการทางเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม ระบบเฝ้าระวังผลกระทบทางสุขภาพ และระบบข้อมูลข่าวสาร ระบบการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพก่อนการดำเนินโครงการ (HIA) การเตรียมการรองรับอุบัติภัย การพัฒนาบุคลากรในแต่ละระดับ การสื่อสารประชาสัมพันธ์และ

การหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาและป้องกัน สามารถแบ่งลักษณะการบริหารจัดการทางเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม ออกเป็น 2 กิจกรรมใหญ่ ดังนี้

4.1 การบริหารจัดการทางการแพทย์ เป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วย การรองรับ หรือการส่งต่อผู้ป่วยและการรองรับและตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน

4.1.1 จัดทำแนวทางการรองรับ หรือส่งต่อผู้ป่วย หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษสิ่งแวดล้อม เป็นการวางระบบการส่งต่อผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลที่มีศักยภาพ หรือมีทีมแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นการวางแผนการรักษาพยาบาลร่วมกับแพทย์ หรือผู้เชี่ยวชาญสาขาอื่น ในการดูแลผู้ป่วย รวมถึงการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ/โรงพยาบาลเฉพาะทางในกรณีจำเป็น

4.1.2 จัดทำแนวทางเพื่อรองรับและตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน การรองรับและตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม เป็นการบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินทางด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับภัยจากสารเคมีและภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยกำหนดการเตรียมพร้อม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการเตรียมการก่อนเกิดเหตุ ขั้นตอนการตอบโต้ขณะเกิดเหตุ และขั้นตอนการตอบโต้หลังเกิดเหตุ เพื่อให้สามารถประสานเข้ากับแผนปฏิบัติการแบบบูรณาการได้ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการจัดองค์กรปฏิบัติการ การกำหนดผู้บัญชาการ การสื่อสาร งบประมาณและการประเมินผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการดังกล่าว ซึ่งภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข (Public Health Emergency) มีความหมายว่าเป็นเหตุการณ์ที่มีลักษณะร่วมของเกณฑ์ 4 ประการ ดังนี้

1) ทำให้เกิดผลกระทบทางสุขภาพที่มีความรุนแรง (Seriousness of the public health impact)

2) เป็นเหตุการณ์ที่ผิดปกติ หรือไม่เคยเจอมาก่อน (Unusual or unexpected nature of the event)

3) มีโอกาสที่จะแพร่ไปสู่พื้นที่อื่น (Potential for the event to spread)

4) อาจต้องมีการจำกัดการเคลื่อนที่ของผู้คน หรือสินค้า (The risk that restrictions to travel or trade)

ทั้งนี้ หากพบว่าเหตุการณ์ดังกล่าวมีลักษณะอย่างน้อย 2 ใน 4 ประการ ดังที่กล่าวมาในข้างต้น ให้ถือว่าเป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข (Public Health Emergency-PHE)

การตอบโต้ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข (Public health Emergency response) เป็นการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อหยุดภาวะฉุกเฉิน สถานการณ์รุนแรงให้กลับสู่ภาวะปกติในระยะ

สั้นที่สุดด้วยมาตรการที่มีพร้อม ไว้รับมืออย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งการป้องกัน ควบคุมยับยั้งไม่ให้โรคและภัยสุขภาพแพร่กระจายออกไปในวงกว้าง ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมการก่อนเกิดเหตุ

2. การตอบโต้ขณะเกิดเหตุ

3. การตอบโต้ภายหลังเกิดเหตุ

4.2 การบริหารจัดการทางสาธารณสุข เป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ HIA และการร่วมบริหารจัดการและสร้างภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.2.1 การมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ HIA ในกระบวนการนี้หน่วยงานสาธารณสุขจะเป็นผู้สนับสนุนข้อมูลด้านสุขภาพแก่ทีมประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ โดยข้อมูลด้านสุขภาพจะไม่ใช้การลงพื้นที่สำรวจใหม่ หรือเป็นการลงไปเก็บตัวอย่างทางชีวภาพ แต่จะเป็นการนำข้อมูลด้านสุขภาพชุมชนที่มีอยู่แล้ว มาทำการวิเคราะห์และประเมินผลสภาวะสุขภาพของชุมชน (ข้อมูลระดับทติยภูมิ) นอกจากนี้หน่วยบริการสาธารณสุขยังสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำ HIA ดังต่อไปนี้

1) ร่วมเป็นคณะกรรมการ คณะทำงาน หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อเสนอแนะ หรือความคิดเห็นด้านสุขภาพในการทำ HIA

2) เป็นผู้เชี่ยวชาญในการคาดการณ์การเกิดโรคในอนาคต หรือความเสี่ยงด้านสุขภาพ

3) ประเมินผลกระทบด้านอาชีวอนามัย

4.2.2 มีส่วนร่วมในการดำเนินงานบริหารจัดการและสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อดำเนินการเฝ้าระวังป้องกัน ควบคุมโรคจากมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เป็นการดำเนินงานของหน่วยบริการสาธารณสุข ในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ประชาชน รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ปัญหาด้านสุขภาพจากมลพิษสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพจากมลพิษสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม

5. การสนับสนุนเพื่อการจัดบริการเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม

กิจกรรมที่ช่วยสนับสนุนให้การจัดบริการเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อมสำเร็จได้นั้น ประกอบด้วย การจัดทำแผนงานและโครงการ หรือนโยบาย เพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาจากหน่วยงานภายนอก กระทรวงสาธารณสุข การสนับสนุนการดำเนินงานในการชดเชยการเจ็บป่วย หรือดำเนินการตามกฎหมายอื่น ๆ การฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร รวมทั้งทำการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานด้านเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

5.1 การจัดทำแผนงานและโครงการ หรือนโยบายเพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหา หน่วยบริการสาธารณสุขควรมีการจัดทำแผนงาน โครงการด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพจากมลพิษสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวมีรูปแบบการดำเนินการที่ชัดเจน มีเป้าหมาย มีผู้รับผิดชอบ งบประมาณ และสามารถวัดผลสำเร็จในการดำเนินการได้

5.2 การทำทะเบียนและการเก็บข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับการเจ็บป่วย ผลการคัดกรองสุขภาพเพื่อสนับสนุนให้มีการชดเชยการเจ็บป่วย หรือเพื่อดำเนินการทางด้านกฎหมาย

5.3 การฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร หน่วยบริการสาธารณสุขที่จะดำเนินงานด้านเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม ควรจะพัฒนาศักยภาพบุคลากรของหน่วยงานให้มีความรู้ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

5.3.1 กระประเมินความเสี่ยง

- 1) การค้นหาและประเมินความเสี่ยงในพื้นที่ที่มีปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม
- 2) การบริหารจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพ
- 3) การสื่อสารความเสี่ยงให้กับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.3.2 การเฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพจากสิ่งแวดล้อม

5.3.3 การสอบสวนโรคและภัยสุขภาพหลังเกิดโรค หรือภัยสุขภาพจากมลพิษสิ่งแวดล้อม

5.3.4 การวินิจฉัยรักษา ฟื้นฟูโรคจากสิ่งแวดล้อม

5.3.5 การบริหารจัดการ

- 1) การบริหารจัดการทางการแพทย์
- 2) การบริหารจัดการทางสาธารณสุข

5.4 การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อสุขภาพจากมลพิษสิ่งแวดล้อม

หน่วยบริการสาธารณสุขควรเลือกประเด็นปัญหาผลกระทบต่อสุขภาพจากสิ่งแวดล้อมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ มากำหนดเป็นหัวข้อการศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ ๆ

ผังแนวทางการจัดบริการเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม

2.3 ประโยชน์ที่ได้รับ

2.3.1 ต่อตนเอง

1) เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะในการคัดกรอง การดูแลผู้ที่ได้รับผลกระทบ
ต่อสุขภาพจากสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการสัมผัสและการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพ

2) พัฒนาสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุข ให้สามารถคัดกรองผู้ที่ได้รับผลกระทบ
ต่อสุขภาพจากสิ่งแวดล้อมและการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพ

2.3.2 ต่อหน่วยงาน

1) พัฒนาระบบงานด้านเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาล สามารถวางแผนการดำเนินงาน
ด้านอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) พัฒนากระบวนการคัดกรอง การวินิจฉัย การรักษาให้การดูแลผู้ป่วยที่ได้รับผลกระทบ
ต่อสุขภาพจากสิ่งแวดล้อมและการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพของโรงพยาบาล

3) กระตุ้นการพัฒนาของทีมหน้าที่เกี่ยวข้องในโรงพยาบาลให้เป็นไปตามมาตรฐาน

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรค

3.1 การปรับปรุง

3.1.1 ควรปรับหลักสูตรการอบรมและเนื้อหาให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการ
อบรม เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายในการอบรมครั้งนี้ ประกอบด้วย แพทย์ พยาบาลและนักวิชาการ
สาธารณสุข ซึ่งมีพื้นฐานของความรู้ในเรื่องที่อบรมที่ต่างกัน

3.1.2 มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการอบรม เป็นการอบรมผ่านระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์
ออนไลน์ ทำให้ไม่มีสื่อ หรือเอกสารประกอบการอบรมเพื่อใช้ในการศึกษาล่วงหน้า

3.1.3 มีการแบ่งกลุ่มอภิปรายกรณีศึกษาต่าง ๆ เนื่องจากเป็นการอบรมผ่านสื่อ
อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ทำให้ผู้เข้าอบรมไม่สะดวกในการระดมความคิดเห็นร่วมกัน

3.1.4 สัญญาณสื่ออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ไม่เสถียร

3.2 การพัฒนา

3.2.1 ควรจัดการอบรมโดยแยกรุ่นอบรมตามกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น รุ่นที่ 1 แพทย์
รุ่นที่ 2 พยาบาล รุ่นที่ 3 นักวิชาการสาธารณสุข เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับพื้นฐานความรู้ของ
กลุ่มเป้าหมายและง่ายต่อการเรียนรู้

3.2.2 ควรจัดทำเป็นคู่มือ สื่อ หรือเอกสารประกอบการอบรม ให้กับผู้อบรมได้เตรียมความพร้อมในการศึกษาเนื้อหาล่วงหน้า เพื่อให้มีความเข้าใจในวันอบรมจริงมากขึ้น

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรผู้รับผิดชอบงานด้านเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลทุกคน สับเปลี่ยนหมุนเวียนเข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ มาพัฒนางานด้านเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลงชื่อ _____ ผู้รายงาน
(นายณัฐพงศ์ ศรีสุขโข)

- 9 -

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา

การฝึกอบรมฯ เป็นการเสริมสร้างความรู้ให้กับบุคลากร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร

ลงชื่อ _____ หัวหน้าส่วนราชการ
(นางศุภรินทร์ เจียมศรีพงษ์)
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลกลาง

